

ANADOLU'NUN CİRİT OYUNLARI

Anadolu'nun geleneksel seyirlik oyunları arasında cirit oyunlarının yeri büyüktür. Cirit oyunları, bir eğlence, bir yiğitlik ve çeviklik gösterisi, aynı zamanda bir atlı spordur.

Cirit oyununun kaynağı ve çıkışı üzerine çeşitli söylentiler vardır. Derler ki bir zamanlar birbirine komşu, aynı soydan gelen iki obanın arası açılır. Bir oba ötekinden kız ister, verilmez. Derken iş kavgaya, savaşa dökülür. İki obanın yiğitleri atlarına biner, zırhlarını kuşanır, silahlanırlar. İki obayı ayıran sınırın tam karşısında yerlerini alırlar. Nerdeyse kan dökülecek, yiğitler birbirine girecek. Obanın yaşlıları toplanır, bir hiç yüzünden

bunca kan dökülmesini istemezler. Karşı obanın ileri gelen yaşlılarıyla konuşur, anlaşırlar:

– Niçin savaşalım, boşu boşuna vuruşalım? Kan dökmek düşmana karşı olur. Biz aynı soydan, aynı kökten gelmiş, iki kardeş obayız. Aramızda bir anlaşmazlık oldu, yiğitlerimiz bunu onur meselesi yaptılar. Ellerinden silahlarını alalım. Silah yerine birer sopa verelim. Güçlerini, savaş hünerlerini, yiğitliklerini göstereyinler. Sopaları kim kime daha çok isabet ettirirse o taraf yenmiş sayılsın. Yenilen, yenilgiyi kabul etsin. Böylece kan dökülmesin, derler.

İki obadan iki hakem seçer, meydana çıkarırlar. Yiğitler, bir savaş düzeni içinde vuruşmaya başlarlar. Sonunda hakemler, en

çok isabet almış tarafı yenilmiş sayarak oyunu durdururlar. Yenen taraf da istediğini elde eder.

Bu olaydan sonra cirit bir oyun, bir spor olarak yayılır. Geleneksel kuralları ile birlikte millî oyunlarımız arasında yerini alır.

Cirit oyunlarında kullanılan bir metre uzunluğundaki sopalar, meşe, şimşir, hurma gibi ağaçların dallarından kesilir, cilalanır. Bir ucu kalıncadır. Cirit oyununa katılacak belli sayıdaki atlılar, karşılıklı dizilir. Aralarında yüz, iki yüz metrelik bir mesafe bulunur. Cirit oyunu başladığı zaman, dizilerden bir atlı, atını ileri sürer. Buna öteki diziden başka bir atlı karşı çıkar, ilk çıkan atlı, karşısındaki atlıya sopasını fırlatır ve hemen dizginleri geri çevirir,

öteki onu kovalar ve sopasını atar, derken karşıdan bir ikincisi onu karşılar. Böylece cirit bir düzen içinde sürer gider.

HEPİMİZİN OYUNCAKLARI

Canım sıkılıyordu. Hiçbir şey yapmak istemiyordum. Annem dışarı çıkarken uslu uslu oturmamı söylemişti. Ablam da bilgisayarda ödevini yapıyordu. Benimle konuşmuyordu.

Ben de bir kabin içine biraz su biraz da sıvıdeterjan koydum. Balkona çıktım, baloncuk yapmaya başladım. İrili ufaklı baloncukların havaya dağılışını seyretmek hoşuma gitmişti. Aşağıda arkadaşım Fatma'yı gördüm:

– Ne güzeel! diye bağırdı. Benim yukarıdan yaptığım baloncukları, o aşağıdan yakalamaya çalışıyordu.

– Ben de yapmak istiyorum! Aşağıya gelsene, dedi.

O, annesinden, ben ablamdan izin alarak parka gitmeye karar verdik. Baloncuk yapa yapa parka vardık. Park kalabalıktı. Kimi salıncakta sallanıyor, kimi kumda oynuyordu. ip atlayanlar, körebe oynayanlar vardı.

Parkın girişinde Zehra'yı geçen hafta bahsettiği uçurtmasıyla görünce çok şaşırdık.

– Aaa, uçurtman ne güzel,

dedi Fatma. Zehra:

– Dedem yaptı, dedi.

Haklı! Dedesi öyle güzel bir uçurtma yapmış ki böylesini hiçbir oyuncakçıda bulabileceğinizi sanmıyorum.

Rengârenk uçurtmanın havada nazlı nazlı süzülüşüne bütün çocuklar bakakalmıştık. Hayran hayran Zehra'nın uçurtmasına

bakıyorduk ki parkın başındaki yokuştan kayan Murat ile ağabeyini gördük. Murat'a büyük ağabeyi tahtadan bir kayak yapmış. Hepimiz kaymak için sıraya girdik. Büyük yokuştan kaymak öyle eğlenceliydi ki... Oynarken zamanın nasıl geçtiğini anlamamışız. Meğer akşam olmuş. Temiz havada oynarken iyice acıkmışım. Hemen eve koştum. Annem eve gelmiş midir acaba? Gelmiş, gelmiş, bu mis gibi yemek kokusu annemin geldiğini gösteriyor.

– Nasıl, sıkıldın mı? dedi annem.

Hiç sıkılır mıyım, o sıkıcı bilgisayar oyunlarından daha zevkli oyunlar oynadık!

OYUN ALANI

Oynuyoruz ya sokakta

Arkadaşlarla,

Bir o kovar bizi,

Bir öteki.

Kimi patlatıp öyle atar topumuzu

Kimi hiç vermez avlusuna kaçınca.

Yalvarırız zaman zaman

Gülüşüp kaçıırız bazan,

Sonra yine dalarız oynumuza.

Elbet biz de istemeyiz,

Sokakta oynayıp gürültü etmeyi

İstemeyiz.

Yaşlıları, bebekleri, hastaları üzmeyi

Ama nereye gidebiliriz,

Çevrede bir tek oyun alanı yokken?

UÇURTMALAR UÇURTMALAR

(1. Serbest Okuma Metni)

Kuşlar gibi kanat açıp

Uçun, uçurtmalar uçun!

Gökyüzüne neşe saçıp

Uçun, uçurtmalar uçun!

Kimi yeşil, kimi beyaz...

Kimi atak, kiminde naz.

Bulutlara koşup biraz,

Uçun, uçurtmalar uçun!

Gökyüzünde dizi dizi...

Anlatayım sevginizi.

Maviliğe çekip bizi,

Uçun, uçurtmalar uçun!

Gökyüzünü uzat bize,

Olarak kol kanat bize.

Öteleri anlat bize,

Uçun, uçurtmalar uçun!

RENGÂRENK TOPACIM

Dedem bana bir hediye verdi. Merak ettim. Hemen açtım. Tahtadan rengârenk bir şey... Anlayamadım. Dedeme sordum:

– Dedeciğim bu ne? Dedem dedi ki:

– Buna topaç denir. Çok eskiden çocuklar topaçla eğlenirdi. İşte bu topaç da benimdi.

Artık senin oldu, değil mi?

– Dedeciğim! Çok teşekkür ederim. Artık benim en güzel oyuncağım bu. Ama ben bu topaçla nasıl oynarım?

– Önce düz bir yer bulmalısın. İpi topaca sarmalısın, sonra da yere doğru atmalısın. Topaç ne kadar çok dönerse o kadar başarılısın.

Hemen elime aldım. İpini sardım. Yere attım. Dönmedi bile!

Bu kez dedem topacı aldı. İpini sardı.
Yere attı. Bizim topaç sanki kanatlandı!
Döndükçe döndü. Renkli halkaları
büydükçe büyüdü.

Çalıştım çalıştım. Sonunda çevirmeyi
başardım. Ben topacı çok sevdim.
Arkadaşlarım da çok sevdi. Hepsi
dedesinden topaç istedi. Dedelerle
torunlar birlikte topaç çevirdik.
Dedelerimiz bizi yendi.

Karar verdik, çok çalışıp başaracağız.
Yine yarışacağız. Ama bu sefer biz
kazanacağız.

S A F R A N B O L U

Safranbolu, geleneksel Türk toplum yaşamının özelliklerini kent ölçeğinde yaşatan, tarihi ve kültürel eserlerini tüm insanlara sunan örnek bir kenttir.

Daha çok eski Türk evleri ile tanınan Safranbolu, tarihî yönüyle, doğal güzellikleriyle gün geçtikçe daha çok ilgi görmektedir.

Adını safran bitkisinden alan Safranbolu, tarih boyunca pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır.

Safranbolu'da yazlar sıcak, kışlar soğuk, baharlar ılık ve serin geçer. İlbahar ve sonbahar oldukça uzundur.

Safranbolu, 1200 (bin iki yüz)'ü koruma altında olan sayısız kültürel esere sahiptir

Evler şehrin iki bölümünde toplanmıştır. Bunlardan ilki kışlık evlerin bulunduğu Çarşı kesimi, diğeri yazlık evlerin bulunduğu Bağlar'dır.

Kentin turistik ve tarihî eserlerinin yoğunlaştığı bölge Çarşı kesimidir. Bu bölge kuzeydeki kale ile güneydeki Hıdırlık tepelerinden izlenebilir.

Kale ve çevresi ilk yerleşim alanıdır. Bu tepede bulunan eski hükûmet binası, hâlen çalışmakta olan 200 (iki yüz) yıllık saat kulesi ve artık kullanılmayan hapishane binası kentin görülmeye değer tarihî eserleridir.

Safranbolu, tarihî eserleri ve evlerinin yanı sıra ilgi çekici doğal güzelliklere de sahiptir. Yoğun orman alanları ve vadiler piknik yapmaya elverişli olduğu kadar

yürüyüş, tırmanma ve bisiklet gibi diğer turistik etkinliklere de olanak sağlamaktadır.

Kentte eski Türk evlerinden oluşturulmuş pek çok yeme içme ve eğlence mekânları bulunmaktadır. Akşamları Çarşı bölgesinde yoğunlaşmış eğlence mekânlarında canlı müzik dinlenebilir. Her zaman taze satılan fındıklı, fıstıklı, güllü ve safranlı çeşitleri bulunan Safranbolu lokumu, Safranbolu evleri kadar ünlüdür.

Safranbolu'da geleneksel el sanatları hâlâ yaygın olarak üretilmektedir. Yemeni (ayağa giyilen deri ayakkabı), Bakırcılar Çarşısı'ndaki bakır eşyalar, ahşap oymalar bunların başında gelir. Çarşı bölgesindeki bütün sokaklarda hediyelik eşyaların bulunabileceği pek çok dükkân vardır.

Kastamonu dokumalarından yapılmış giysi ve örtüler, ahşap, seramik ve deri eşyalar, Safranbolu evi maketleri alınabilecek hediyelik eşyalardandır.

T Ü R K İ Y E ' M

Tabiatta, tarihte Eşi yoktur ülkemin,

Âşığıyım doğuştan

Güzelim Türkiye'min.

Antalya, Samsun, Mersin

Ne güzeldir Marmaris.

Fethiye, Kemer, Bodrum

Masmavidir Akdeniz.

Medeniyet fişkirir

Toprağından taşından,

Selçuk, Efes, Bergama

Sanki müze doğuştan

İncisidir İstanbul

Her yönüyle dünyanın.

Hayranıyım Bursa'nın,

Edirne'nin, Konya'nın.

Diyarbakır, Ankara

Hepsi başka güzeldir.

Pamukkale bembeyaz

Ihlara şaheserdir.

Dört mevsimi yaşarsın

Aynı günün içinde,

Erzurum'da kar yağar

Güneş açar Mersin'de.

KÖMÜRÜN ÖYKÜSÜ

Uzun Mehmet, adı üstünde uzun boylu, iri yarı, güçlü bir delikanlıydı. Askerliğini İstanbul'da deniz eri olarak yaptı.

Kömürü ilk kez askerde görmüştü. Görevli olduğu geminin makine dairesinde askerler kapkara taşları kürekle ocağa atıyorlardı. O da harıl harıl yanıyordu.

Bir gün kışlada askerlere kömürün önemini anlattılar. Yaşlı bir subay, kömüre kara altın dedi.

– Toprağında kömür bulunan ülkeler zengin oluyor. Gemilerimizi işletmek için yabancılara avuç dolusu para veriyoruz. Oysa bizim toprağımızda da kömür vardır. Askerliğinizi bitirip de köylerinize gidince kömür arayın.

Askerlerin çoğu:

– Bizim orada var. Ben bulacađım
göreceksiniz, diye söyleniyordu.

Zonguldaklı Uzun Mehmet susuyordu.
Başını indirmiş, düşünüyordu, köyüne
varınca kömür arayacaktı.

İkinci yılın sonunda Uzun Mehmet'e bir
ay izin verdiler. Karadeniz'e giden bir
vapura bindi. İki gün sonra köyüne
varabildi.

Mehmet, ertesi gün değirmene un
öğütmeye gitti. Değirmen kalabalıktı.
Kendisine sıranın geç geleceğini gören
Mehmet orada maden kömürü aramak için
dışarı çıktı.

Aşağıda, kuru bir ağaç gövdesinin önüne birikmiş kalıntıların içine baktı. Ayağı ile kuru otları karıştırdı. İşte orada buldu ilk kömür parçasını. Eline alır almaz tanıdı. Kalbi küt küt vurdu. Bir parça kopardı.

“Buldum!” diye bağırdı. “Buldum, kömür bu!”

Bir ağacın altına oturup ateş yaktı. Sonra kömürü kırıp bir parçasını alevlerin içine koydu. Kömür yanmaya başladı.

Sevincinden ne edeceğini bilemiyordu. Tekrar dönüp ateşe baktı. Odunlar yanıp geçmiş ama kömür hâlâ yanıyordu. Sonra yürüdü derenin yukarılarına. Dere gittikçe derinleşti. Bir yerde kara bir çizgi gördü. El kalınlığında bir damardı. Eğilip inceledi.

Kömüre pek benzetemedi. Biraz ileride suya yakın bir karaltı gördü.

Kollarını, paçalarını sıvayıp suya girdi. Elini sokup bir çıkıntıyı kopardı. Kapkara bir parçaydı. Islak ıslak parlıyordu.

– Hıh, dedi. Bu işte! Buradaymış demek, vay bee!.. Kömür bunlar! Vallahi kömür!

Mehmet izninin dolmasını bekleyemedi. İstanbul'un yolunu tuttu. Doğruca komutana çıktı. Selam verip koltuğundaki çıkını açtı.

– Kömürü buldum komutanım, dedi. Bizim köyün dağında buldum.

Nasıl bulduğunu anlattı. Komutan çok ilgilendi. Hemen bir kurul oluşturup Mehmet'le birlikte Zonguldak'a gönder

meysi, bulunan yeri incelemeyi
kararlaştırdılar.

İçlerinde uzman kişiler bulunan grup,
Mehmet'le birlikte köye gittiler. Kömürün
bulunduğu yere vardılar.

Kazma, kürek götürmüşlerdi. Bir iki yeri
açtılar. Uzmanlar çok sevinmişti.

– Yaşa Mehmet, dediler. Sen memlekete
büyük hizmet ettin. Sana altın madalya
vereceğiz. Aylık maaş bağlatacağız.

Uzun Mehmet'i valiye götürdüler.
Bakanların huzuruna çıkardılar. Ödül
verdiler. Maaş bağladılar.

Aradan uzun zaman geçti. Hâlen bütün
Türkiye ondan yararlanır. Bilelim

bilmeyelim, hepsinde Zonguldak köylüsü

Uzun Mehmet'in emeği var, alın teri var.

ÜLKEMİZDEKİ DAĞLAR

Ülkemizdeki Toros, Ağrı, Erciyes vb. dağlar, düz ovalara nisbetle daha fazla yağış alır. Yüksek oldukları için zirveleri, yukarıdaki hava akımlarıyla doğrudan temasa geçer. Bu dağların doruklarında bulutlar ve sis hiç eksik olmaz. Ülkemizdeki bu dağlarda yükseklik arttıkça sıcaklık düşer, bu da yağış şeklini değiştirir. Çok yukarılarda yağmur değil, kar yağar. O yüzden ülkemizdeki Ağrı ve Erciyes gibi büyük dağların zirveleri, her zaman kar ve buz tabakalarıyla kaplıdır.

Yaz mevsimi geldiğinde, bu dağlardaki kar ve buz tabakaları erimeye başlar. Dağın eteklerinden aşağılara doğru buz gibi tatlı pınarlar akar. Bu pınarlar bir

yerlerde birleşe birleşe büyür. Aşağılarda suya hasret bekleyen ovaların, ormanların, bağ ve bahçelerin, susuzluktan dudakları çatlamış ceylanların, küçük kuşların ve insanların imdadına yetişir.

Yeryüzü üzerinde insanlar için çok önemli olan Nil gibi, Fırat gibi önemli nehirler hep dağlardan beslenir.

Dünya üzerindeki insanların yarısının su ihtiyacı dağlardan karşılanır.

Dağlar, yeryüzünün temiz su depolarıdır. Binlerce metre yukarılarda tertemiz bulutlardan dağ doruklarına yağan karlar, yağmurlar, yine el değmemiş o doruklarda kar ve buz hâlinde depo edilir. Eğer su, sadece yağmur hâlinde kalsaydı yağar yağmaz akar giderdi. O zaman yağışların

azaldığı yaz mevsiminde, yol kenarlarında imdadımıza yetişen köy pınarlarını zor görürdük. Nehirlerin çoğu, yazları tamamen kurur, kışları ise gereğinden fazla dolup taşardı.

Oysa dağ zirvelerinde kar ve buz olarak depo edilen su, zamanı geldiğinde şırıl şırıl akan dereler, dağların taşların kalplerinde serin tatlı pıncık akmaya başlar.

Dağların insanlar için büyük bir faydası da içlerinin maden dolu olmasıdır. Dağlar, düz arazilerle kıyas edildiğinde içleri hazinelerle dolu yeryüzüne dağıtılmış sandıklar gibidir. Altın, gümüş, bakır, kurşun gibi pek çok maden dağlarda depolanmıştır.

Yeryüzünün en verimli ovaları dağların eteklerindedir. Çünkü dağların faydalarından bir tanesi de Yüksek dağlar gündüzleri güneş ışıklarını dik olarak alır. Geceleri ise çok çabuk soğur. Bu soğuk sıcak değişkenliği yüzünden dağlardaki kayalar zaman içinde parçalanır ve ufalanır. Yağmur ve kar sularıyla dağın eteklerinden aşağılara doğru kaya parçacıkları, dağ eteklerinde birikerek verimli ovaların buralarda oluşmasına sebep olur.

İşte size dağların dağlar kadar büyük birkaç yararı. Bunların dışında dağlar yeryüzünün ormanları, nehirleri, denizleri ve ovaları gibi süsüdür.

Bereketli ırmaklarıyla, serin tatlı
pınarlarıyla eteklerinden kıvrıla kıvrıla
geçen yollarıyla dağlar, bizi birbirimize
bağlar.